చిత్ర జగత్తు

జీవితంలో అవాస్తవికత

—కొడవటిగంటి కుటుంబరావు—

విమర్శనా దృష్టీ, నిజమైన కళాభిరుచీ కలవాడికి కళల్లో అవాస్తవికత ఎంతో కనిపిస్తుంది. అటువంటి కళ, వ్యక్తి హేతువుగా ఉన్నట్టు కనిపిస్తే అది విమర్శకుడు, సంస్కృతి యొక్క భవిష్యత్తు ఏమిటా అని దిగులు పడిపోతాడు.

కాని ఈ కాదు జీవితమే అవాస్తవికంగా తయారయింది అంతర్జాతీయ రంగంలో మాస్తే ఒక వంక శాంతి కోసం ఏర్పడిన విశ్వరాజ్య సమితీ, ఇంకోవంక అంతులేని యుద్ధఖర్చులూ మనకు కనిపిస్తాయి. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం 1945 లో నిలిచిపోక యింకా కొనసాగుతూనే వుండినప్పటికీ ప్రపంచ దేశాలు ఇప్పటికన్నా హేతువుగా యుద్ధం కోసం ఖర్చుపెడుతూ ఉండేవి కావేమోననిపిస్తుంది.

అసలు రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం అయిపోయిందా అన్న సందేహంకూడ కలుగుతుంది. ఆ యుద్ధంలో ఫాసిజం గాని, ఇంపీరియలిజం గాని నిర్మూలమైపోయిందని ఎవరన్నా అనుకుంటే అది శుద్ధ పొరపాటు ఉరి శిక్షలు తప్పించుకున్న వాటిక్షాసులు జర్మనీలో మళ్ళీ ఉన్నతస్థానాలలో ఉన్నారు కాబోతే పార్టీలు మారాయి మాత్రమే ఫాసిస్టులు - జర్మను, జపాను, ఇటాలియను వగైరాలు - ఈ నాడు అమెరికా ప్రెసిడెంటు ఉన్నారు ఫాసిజాన్ని నిర్మూలించటానికి ఆరంభమైన యుద్ధం, కమ్యూనిజాన్ని నిర్మూలించడానికి కొనసాగుతున్నది. ఈ యుద్ధం ప్రజాస్వామ్యంకంటే పుడుగుతున దని తృప్తిపడినవారికి క్రమంగా కనుమరుగవుతున్న ఇతర దేశాల ఆంతరంగిక వ్యవహారాలలో అమెరికా జోక్యం కలిగించుకున్నప్పుడల్లా అమెరికా సహాయం పొందే పక్షం ప్రజాస్వామ్య వ్యతిరేక పక్షంగానే ఉంటున్నది. అందుచేత ఈనాడు ప్రచ్ఛన్నంగానూ, మధ్య మధ్య బహిరంగంగానూ జరిగే ప్రపంచయుద్ధంలో అమెరికా మొదలైన పశ్చిమరాజ్యాలు ఫాసిజంతోనే యుద్ధాన్ని జరిగిస్తున్నట్లు భావించాలి.

అమెరికాలోనూ, బ్రిటన్‌లోనూ, [illegible] ప్రజాస్వామ్యం అనుబంధాలలో ఉన్నదని తెలియనివారు అనుకుంటున్నప్పటికీ, అలాటిదేమీ లేదని పోజులు చెబుతున్నారు. అమెరికా అధ్యక్షుడు డెమోక్రాట్ అయిఉండి కూడా, శాసనసభలలో డెమోక్రాట్లు మెజారిటీ ఉండికూడా అధ్యక్షుడి నిర్ణయాలకు కరపరంపరగా శాసనసభలో అపజయాలు లభిస్తున్నాయి. బ్రిటన్‌లో మాక్మిలన్ ప్రభుత్వ బాధ్యత ఉన్నాదస్థాయి నందుకున్నది. ఫ్రాన్సులో డి గోల్ ప్రజాస్వామ్య నియంత అయిపోయినాడు.

ప్రజాస్వామ్యంలో ప్రజలు ఎక్కువ సుఖపడతారన్న సూత్రం నిజమైతే ఈనాడు పశ్చిమదేశాల ప్రజలుపడుతున్న కష్టాలకు కారణం అక్కడ ప్రజాస్వామ్యం లేకపోవటమన్నా కావాలి, లేక మరో కారణమున్నా కావాలి "కమ్యూనిజం మూలంగానే మనకీ కష్టాలు వచ్చాయి దాన్ని అణచటానికి మనం భూరిమైన త్యాగాలు చెయ్యాలి" అని ప్రజలను నమ్మించటానికి ఫాసిస్టుల అధికారులందరూ ఆ కాలంలో జీవిస్తున్న వ్యక్తులకు ప్రతిబింబాలు. వారి వారి స్వభావాన్లో, జీవన విధానంలో వైవిధ్యమూ, వైరుధ్యమూ ప్రస్ఫుటంగా దోగుతి మనుతాయి ప్రతి ఒక్కరిన్ని వేళలోనూ పూహించందని ఏకోతీ ప్రతి గోచరిస్తూనే వుంటుంది. ఆయా వ్యక్తుల సంభాషణల్లోనుమత్కారంతో కూడిన హాస్యం మనకు నిరిగింతలు పెట్టి నవ్వించినా, ఆనవ్వు వెనుక మన మనస్సును ఆలోచించేటట్లు చేస్తుంది. ప్రతి సందర్భమూ మనల్ని మనం అద్దంలో చూసుకు చేటట్లు చేస్తూ, జీవితాన్ను కలుగజేస్తుంది. ఇట్టి ప్రయోగం ప్రపంచ నాటక సాహిత్యాలలోనే అపూర్వమైన విషయం.

ఈ నాటకంలో మనకు కనిపించే ముఖ్యమైన పురుషపాత్రల్లో గిరీశం మొదటి వాడు. పూర్వార్థంలో యితని ప్రవర్తన అతిమానవయిందని చెప్పుకున్న కాలపు బొల్లెరుముక్కల్లో ప్రపంచాన్ని జయించేస్తాడు తన మాటల్లో ఎదుటివాళ్ళను యిట్టే వశపరచుకుంటాడు. వ్యభిచార పరాయణుడు ఏ యింట్లోనూ విధవాడపిల్లల్ని చల్లగా వుండనివ్వడు. విజయనగరం నుంచి తన ఆటలికి సాగడానికి చోటు లేక, ఎటు చూసినా యక్కడ ఎగురవడంతో నాటకంలో ప్రవేశించినప్పటికీ విచారాన్ని కలుగజేస్తాడు అటు తర్వాత అతని రంగస్థలం కన్యాశుల్కపురం. మరో వ్యక్తి రామప్పంతులు. నియోగి బ్రాహ్మణుడు. అధికుడుగా గిరీశానికి తీసిపోడు. కాని జీవన విధానములో వైవిధ్యముంది. జీవితంలో కానీ లేకపోయినా, లెక్కలు చేస్తూనే రోజులు గడుపుతుంటాడు. కోర్టులంటే ఏ కోణంనుంచి చూచినా, అదిమంచి అంతకు పరమపట్టుతప్పకుండా, నిర్దుష్టంగా నడుస్తుంది. ప్రతి పన్నీ చేసేటప్పుడూ ఉత్కంఠతను కలుగజేస్తూ, ప్రేక్షకుల మనస్సులను ఆకట్టుకుంటుంది.

రంగస్థలంమీద పాత్రలను నడపడం నాటక రచయిత ప్రజ్ఞకు సవాల్ వంటిది నాటకం కొన్ని అంకాలు గానూ, అంకం కొన్ని సన్నివేశాలు గానూ విభజించబడివుంటుంది. రంగస్థలానికి ఒక ప్రక్క ప్రవేశమూ, మరో ప్రక్కనిష్క్రమణాలుంటాయి ఆయా సన్నివేశాలలో రంగస్థలంమీదికి పాత్రలు వస్తూ పోతూంటాయి. సంస్కృత నాటకాల్లో మనకు కనిపించే ప్రత్యేకత ఏమంటే - ఏ సన్నివేశంలోనూ అనవసరంగా, నోటమాట లేకుండా ఏ పాత్రా రంగస్థలంమీద చోటును ఆక్రమించదు ఎన్ని ప్రవేశ, నిష్క్రమణలున్నప్పటి - సన్నివేశం పూర్తయి, తెరదించేవరకూ రంగస్థలం ఖాళీగా వుండదు "కన్యాశుల్కం"లో ఈ ప్రత్యేక లక్షణం పరిశీలిస్తే కనిపిస్తుంది.

సంస్కృత నాటకాలలో వుండే మరొక ముఖ్యాంశం - ఆయా పాత్రలు నడిచే తీరు వాచ్యపుతీరూనూ. ఆయా పాత్రల ఔన్నత్యాన్నిబట్టి సామాజిక విలువల్ని బట్టి రంగస్థలం మీద వారి వారి స్థానాలు ప్రత్యేకంగా నిలబడి వుంటాయి. ఇదే విధంగా వారి నడువడి సంస్కారాల్నిబట్టి వారు మాట్లాడే భాషకూడా వైవిధ్యాన్ని కలిగి వుంటుంది.

"కన్యాశుల్కం" నాటకంలో ఈ రచనా పద్ధతులన్నీ ఉన్నాయి అది శాస్త్రీయంకూడా నిగ్గుగా తయారై మహత్తరకావ్యంగా రూపొందింది. దీనికోసం తెలుగుభాషను, ముఖ్యంగా వాడుకలోవున్న తెలుగు భాషను సంస్కృత నాటక సంప్రదాయాల వనుసరించి సంభాషణలలో ప్రయోగించడంచేత సంభాషణల్నాన్ని పొందింది అంతేగాక, నాడుని భావ రంగస్థలానికి పనికిరాదనే గ్రాంథిక వాదుల వాదనను తుత్తునియలుగా ఖండిస్తూ, వాడుక భాషమన్న మధుర త్వాన్ని, పుష్టినీ చాటిచెబుతూ, వ్యవహారికభాషమన్న గౌరవాన్ని నిలిపారు గురజాడ.

ఇతివృత్తం-పాత్రపోషణ

"కన్యాశుల్కం" నాటకానికి కథా వస్తువు కన్యాశుల్కమే. ఆ కాలంలో నిన్నటి దాకా వుండి, ఆదివుంచి అంతం వరకూ పట్టుతప్పకుండా, నిర్దుష్టంగా నడుస్తుంది. ప్రతి పన్నీ చేసేటప్పుడూ ఉత్కంఠతను కలుగజేస్తూ, ప్రేక్షకుల మనస్సులను ఆకట్టు చేసుకుంటుంది.

ఇతివృత్తం మీద పాత్రలను నడపడం నాటకకర్త ప్రజ్ఞకు సవాల్ వంటిది నాటకం కొన్ని అంకాలు గానూ, అంకం కొన్ని సన్నివేశాలు గానూ విభజించబడివుంటుంది. రంగస్థలానికి ఒక ప్రక్క ప్రవేశమూ, మరో ప్రక్కనిష్క్రమణాలుంటాయి ఆయా సన్నివేశాలలో రంగస్థలంమీదికి పాత్రలు వస్తూ పోతూంటాయి. సంస్కృత నాటకాల్లో మనకు కనిపించే ప్రత్యేకత ఏమంటే - ఏ సన్నివేశంలోనూ అనవసరంగా, నోటమాట లేకుండా ఏ పాత్రా రంగస్థలంమీద చోటును ఆక్రమించదు ఎన్ని ప్రవేశ, నిష్క్రమణలున్నప్పటి - సన్నివేశం పూర్తయి, తెరదించేవరకూ రంగస్థలం ఖాళీగా వుండదు "కన్యాశుల్కం"లో ఈ ప్రత్యేక లక్షణం పరిశీలిస్తే కనిపిస్తుంది.

సంస్కృత నాటకాలలో వుండే మరొక ముఖ్యాంశం - ఆయా పాత్రలు నడిచే తీరు వాచ్యపుతీరూనూ. ఆయా పాత్రల ఔన్నత్యాన్నిబట్టి సామాజిక విలువల్ని బట్టి రంగస్థలం మీద వారి వారి స్థానాలు ప్రత్యేకంగా నిలబడి వుంటాయి. ఇదే విధంగా వారి నడువడి సంస్కారాల్నిబట్టి వారు మాట్లాడే భాషకూడా వైవిధ్యాన్ని కలిగి వుంటుంది.

"కన్యాశుల్కం" నాటకంలో ఈ రచనా పద్ధతులన్నీ ఉన్నాయి అది శాస్త్రీయంకూడా నిగ్గుగా తయారై మహత్తరకావ్యంగా రూపొందింది. దీనికోసం తెలుగుభాషను, ముఖ్యంగా వాడుకలోవున్న తెలుగు భాషను సంస్కృత నాటక సంప్రదాయాల వనుసరించి సంభాషణలలో ప్రయోగించడంచేత సంభాషణల్నాన్ని పొందింది అంతేగాక, నాడుని భావ రంగస్థలానికి పనికిరాదనే గ్రాంథికవాదుల వాదనను తుత్తునియలుగా ఖండిస్తూ, వాడుక భాషమన్న మధురత్వాన్ని, పుష్టినీ చాటిచెబుతూ, వ్యవహారికభాషమన్న గౌరవాన్ని నిలిపారు గురజాడ.

(మిగతా 8 వ పేజీలో)

"Wanted Influential and Experienced Agents for our offset Pictorial Calendars on very attractive terms and Special Bonus Scheme Write to: Bela Calendar Corpn., P B No 1363, Bombay-1"
Correspondence in English.

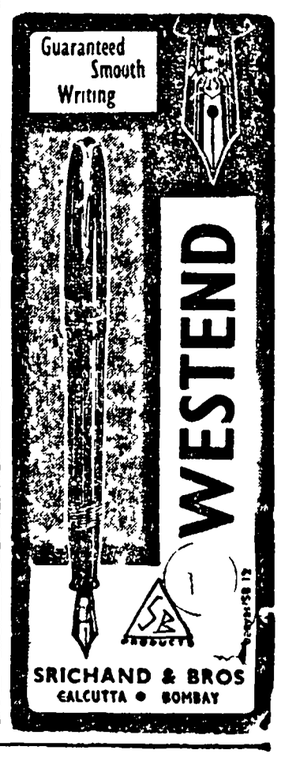

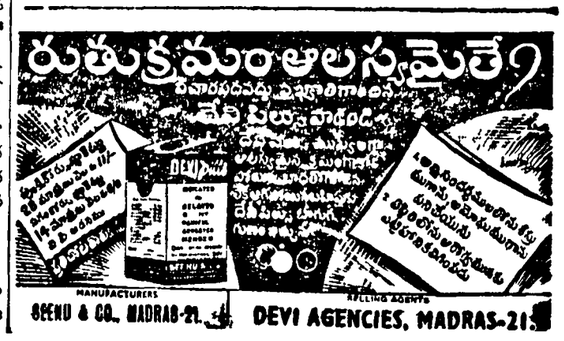

అధికశిస్తు నిరసిస్తూ అపూర్వ రైతుయాత్ర

(8 వ పేజీ తరువాయి)

యిచ్చినందుకు కోపం తెచ్చుకోరాదు కొంటా.

అలాగే నిజామాబాద్, ఖమ్మం, కరీంనగర్, మహబూబ్‌నగర్, వరంగల్ జిల్లాలనుంచి పటేలులూ, పండితులూ వచ్చి ఊరేగింపులో వారి వారి స్థానాల్లో వున్నారు

ఊరేగింపు కోఠీనుంచి బయటకు వచ్చి సమూహంగా గౌలిగూడా దాకా పోయినా, చిలికిపోగం ప్రభావగిర్తీ కోఠీనుంచి ఇంకా బయటకు రాలేదు.

మధ్యలోనర్సాపురంనుంచి, హైదరాబాద్‌నుంచి రిక్షాల్లో వచ్చి చేరినవికి ఊరేగింపు మరింత పొడవైంది ఆదిలాబాద్ జిల్లా నిల్నూనిమూర్తీ, ఆ ఊరేగింపు ఆదిలాబాదు కాబోయేసరికి 66 కిలోమీటర్లు పట్టింది.

ఈ ఊరేగింపు హైద్రాబాద్ నగర ప్రజాఉద్యమ చరిత్రలో అపూర్వం

పోలీసు దాష్ట్య అనంతరం స్వర్గీయ సర్దార్ పటేల్ వచ్చినప్పుడు, మొదటి సారిగా ప్రధాని నెహ్రూ వచ్చినప్పుడు మాత్రమే ఇంత పెద్ద ఊరేగింపులు జరిగాయని అన్నారు ఆ పూరేగింపుల్లో కేవలం పట్టణ ప్రజలేగాని గ్రామీణప్రజ కుమ్మకకూడా లేరట!

ఆ తర్వాత 1952 ఆ ప్రాంతాల్లో ఒకసారి కల్లుగీత పనివారు తమ వృత్తికి సంబంధించిన పాటూనులతో సహా ప్రదర్శన జరిపారు. అది కూడా ఇంత పెద్ద ఎత్తున లేదు.

ఆ విధంగా చూచినప్పుడు హైద్రాబాద్ నగరంలో ఇలాంటి ప్రదర్శన జరగటం ఇదే ప్రథమం అని నిస్సంశయంగా చెప్పవచ్చు.

సహజంగానే ఈ ప్రదర్శన నగర వాసులను ఆశ్చర్య చకితులను చేసింది గుడ్డప్పగింది చూస్తారని అంటారే, అలా చూచారు.

ప్రతి కూడలిదగ్గర కాళ్ళు పోలీసు స్తంభించిపోయాయి. నగరంలో ఊరేగింపులకు అలవాటుపడ్డ జనం, ఇప్పుడే అయి పోతూంది వెళ్ళిపోదామని విల్చున్న జనం పొవుంటయిన్నా, ఆగకుంటయిన్నా ఇంకా తరగకుండా అనంతంగా అలాగే సాగటం చూచి అబ్బురపడుతూ నిల్చొని చూచారు మోటారు కార్లు, బస్సులు అన్నింటినీ ఇతర మార్గాల ద్వారా మళింపజేశారే, బసలూ గంటవరకూ అలాగే నిల్చిపోయి వుండేవి.

ఎప్పుడూ ఇంత పెద్ద ప్రదర్శనలు జరగవు కాబట్టి ఈ ఊరేగింపులో ఎంత మంది ఉన్నారనే అంచనాలు వేసటం కష్టమైంది. పది వేలనుంచి ఏభై వేలవరకూ అంచనాలు దొర్లాయి

ముఖ్యమంత్రికూడా మెచ్చుకోకలసినంత శ్రద్ధతో ఈ ప్రదర్శన సాగింది. నగరంలో వున్న పోలీసు ఆఫీసర్లు ప్రదర్శనతో పాటే వున్నారు. అయినా వారికి పెద్ద గా పనిలేకుండా పోయింది. ఇతర ట్రాఫిక్ సమస్యలూ కంట్రోలు చేయటం తప్పితే ప్రదర్శనను హద్దుల్లో పెట్టాల్సిన పని వారికి కనపడలేదు నడవలో ముగ్గురు చొప్పున నడవాలంటే, ప్రదర్శన ప్రారంభమైంది మొదలు చివరవరకూ ఆ ముగ్గురు చొప్పునే నడిచారు. ఎంతో సమకట్టబడిన తెలంగాణా గ్రామాల నుండి వచ్చిన రైతాంగం ఇంత క్రమశిక్షణలో మెలగటం అపూర్వమైన విషయం. ఊరేగింపు జరిగినంతసేపూ వాతావరణం పోతపటం కూడా ఎంతో మేలుయింది.

కాని ఈ ప్రదర్శన శాసనసభా భవనానికి ఎదురుగా ముగ్గురాణం ఆకారంగా వున్న సభాస్థలికి చేరుకోవటంతో నే ఒక్కసారిగా ఆకాశం చిల్లుపడ్డట్టు వర్షం కురిసాగింది. కాని నాయకులు విజ్ఞప్తినిపాటించి భోగాలవర్షంకుస్తున్నా ఒక్కరూ కదపలేదు. ముఖ్యమంత్రి సంజీవరెడ్డి, రాష్ట్ర నాయకులూ, ప్రతిపక్ష నాయకులూ సుమారు 2 గంటల సేపు ఆవాసలో ఉపన్యాసాలిచ్చారు. ప్రజలూ అలాగే కూర్చొని విన్నారు. ఉపన్యాసాలు ప్రారంభించేటానికి పట్టిన ప్రతిక్షణ విరామంతో తడిసిపోతూనే ప్రారంభించారు స్త్రీలు తిడుతూనే కూర్చొన్నారు.

పోలీసులు పటాటోపంచేసుకుంటూ వుంటే, ఎంతో ప్రశాంతమైన ప్రదర్శన నిర్భయశాంతియుతంగా జరుగుతూనే దాన్ని ఈ ప్రదర్శన ఋజువుచేసింది.

ఈ ప్రదర్శన హైద్రాబాదు చరిత్రలో ఒక మైలురాయిగా నిలుస్తుంది.

శాసనసభలో

బయట రాష్ట్రమంతటా, హైదరాబాదు నగరంలోనూ ఎంత అపూర్వమైన ప్రదర్శన జరిగిందో, లోపల శాసనసభలో కూడా అంత తీవ్రమైన చర్చలు జరిగాయి అంత అవాంతరంగానూ వుంది

1. గత 15 సంవత్సరాల భారతదేశ పార్లమెంటు చరిత్రలో ఎప్పుడూ కూడా బడ్జెట్‌పై చర్చ జరిగే సమయంలో నే ఒక బిల్లు ప్రవేశపెట్టి దానిని సెలెక్ట్ కమిటీలో చర్చించి, తిరిగి శాసనసభకు తీసుకొచ్చి మెజారిటీతో ముద్ర వేయించుకోవటం జరగలేదు. అందులోనూ భూమిశిస్తు విధానంలాంటి అత్యంత క్లిష్టమైన సమస్య విషయంలో ప్రస్తుత విధానాన్ని తలక్రిందులు చేసేలాంటి బిల్లులమీద ఎంతో అధ్యయనం అవసరం కాగా ఇలా ఆదరా బాదరా ప్రయాసు చేయటం చాలా అసాధారణమైన విషయం ఇదే సమావేశంలో ఇంతకన్నా తక్కువ క్లిష్టమైన, ఇదివరకే ఒకసారి వివరంగా చర్చించిన పంచాయతీబిల్లు, కౌలుదారీ బిల్లులకు సెలెక్టు కమిటీకి పంపారంటే, ఈబిల్లు విషయంలో ఇంకా ఎంత వ్యవధి ఇచ్చివుండాలో వూహించుకోవచ్చు. పార్లమెంటరీ విధానాలను, సంప్రదాయాలను మంటగలిపే ప్రభుత్వ అసంబద్ధ, అశాస్త్రీయ ప్రవర్తనకు ఈ బిల్లు ఒక పరాకాష్ఠ అనిచెప్పవచ్చు.

2. ప్రతిపక్ష పక్ష్యులే కాక కాంగ్రెసు పార్టీలోనివారు కూడా ఈ బిల్లును తీవ్రంగా విమర్శించారు. బలపరిచినవారు కూడా తమ నియోజకవర్గాలల్లో మాత్రం అధికపన్ను చేయవద్దని కోరాల్సివచ్చింది. కాంగ్రెసు పార్టీలోనే తిరుగుబాటు వచ్చింది. మాజీ మంత్రులు అల్లూరి, మంగుముల సర్వింగారావులు బహిరంగంగా శాసన మండలిలోనే విమర్శించారు.

బయట బ్రహ్మాండమైన కరువుకాలంలో మహాజన్లు పంపబడ్డాయి.

ఈ విధంగా ప్రజాభిప్రాయం నిస్సంశయంగా వ్యక్తమయినా కూడా ఏవో కారణాలు తుదవరకూ ఏ ఒక్కటో కారణమైనా ఎందుకు దుర్భరమవుతున్నదో నిన్నటి జాతుల ఉద్ధరణయత్నాలు ఎందుకు తోడ్పడుతున్నవి? కాంగ్రెస్ పార్టీలలో చీలికి రెండుకున్నాయి? వాటికి కాంగ్రెసు ఆశయాలతో ఏదైనా సంబంధమైనా ఉన్నదా? పరిపాలనలో అవకతవకలు సరిచేయయత్నించినప్పుడల్లా వున్నత పదవులలో ఉన్నవారిని కూడా అదృశ్య శక్తులు కుంగదీసి ఆత్మహత్యలకు పురికొల్పటానికేమిటి కారణం?

ప్రజా ప్రభుత్వంలో చిన్న యనూరి తెలుగు వాళ్ళకు యుగపురుషుడెలా అయాడు?

సమతా రైలు

రచన: "సమతారావు"

సమతరాజ్య రైలుబండి పోతున్నదీ
సర్వజనుల కిందులో స్థలమున్నదీ
తరితరి నీ బొగ్గుతిని నడుచుట్టిదీ
వ్యాయమతో నీ నీరుత్రాగి సాగుచుట్టిదీ
కులమత భేదాలకిటన చోటులేదండీ
మనుషులైన చాలు బండి

ఎక్కి కదలండీ
అధికారం, జనసేవకై బండికట్టాలూ
కాంతి, భౌమ్యాలె దీనిందు
లక్ష్యాలూ
సమతాయుగ ఫ్యాక్టరీలూ
తయారైన నడీ
మనకగల జనులందరి ప్రేరణాన్నదీ
ఒక్కసారి ఎక్కితిరా దిగనూ
ఒప్పనూ
మరోమాట రైలుబండి మనదూ
మెచ్చదూ
ఇష్టమైన వారంతా కొనుడు
టిక్కట్లూ
కష్టమైన వారంతా పడుడు
ఇక్కట్లూ
జాగుమానిరండు వేళ
మించుచున్నదీ
సమతరాజ్య రైలుబండి పోతున్నదీ

స్వీకారము

అనాదికొసనుంచి అనంతత్వంలోకి

రచన: బోయి భీమన్న

పుటలు 164 వెల రు. 4-00
దొరకుచోటు: ఆంధ్రవిశ్వసాహితి, 208, బోయిగుడ, సికింద్రాబాద్.

* * *

పూదోట

రచన: కొల్లా కృష్ణారావు

పుటలు 46. వెల రూపాయి
దొరకుచోటు: సాహితీ పబ్లికేషన్సు, అరండల్‌పేట, గుంటూరు-2.

* * *

అద్దానికి అటూ ఇటూ

రచన: కనక్‌ప్రవాసి

పుటలు 80. వెల రూపాయి,
ప్రతులకు సాహిత్యగౌతమి, 10/830 రథిద్రపురం, రాజమండ్రి-1

సందేశం

రచన. టి. మాధవయ్య

చిత్రమైన జగతిలోన
చిన్న పాప విహారమ్మా
తల్లి వెంతచేరి ప్రీతి
ఉల్లి మలర పలుకరించి
అమ్మ లోకం పోడ
అనుగతమై యుండు కథ
ప్రకృతి కాంతి ప్రణయగతి
కలిసినదే నేటి జగతి!
విజ్ఞానం విపణివీధి
అమ్ముడయ్యె హృదయవీధి!
నాగరికత మానవాళి
వినాశాని కిడె నివాళి!
ఒకరి నొకరు పీడించుట
ఆకలితో వేధించుట
అధికారం చెలాయించి
అన్యాయం కొనసాగించుట
ఇదే ఈ లోకంతీరు!
ఈ లోకం కోరుకుంటే
చీకటిలో బతికి జీవం
కలదు వలదు అనగలదని
నాగరికత జగతి బ్రతుకు
అమ్మా నీ అనుభవమ్ము
సైంధ్య ప్రభావమ్ము
యువగలం వివరించి
పరిశ్రమం చేసి జగతి
కుల వ్యాకుల భావాలను
కూలదోసి వేగిరం
యనర క్రిం చెల్లుకులతో
భావిపథం పరిశ్రమం

'కన్యాశుల్కం'

రచన: ఎ. ఎస్. రామారావు

ఒక పరిశీలన

మహాకవి గురజాడ "కన్యాశుల్కం" నాటకాన్ని రచించి, తెలుగు సాహిత్యాన్ని, తెలుగు జాతిని చైతన్యవంతం జేశాడు సమకాలీన సమాజాన్ని తనల్లో సంపూర్ణంగా అముడుకుని, తన ప్రగతిశీల దృక్పథాన్ని విస్తృతంగా నాటి సమాజం మీదనే కాక, తరతరాల ప్రజల మీద ప్రభవించేటట్టు చేయగలిగిన నాటకం అంతకుముందు కాని. అట్టు తర్వాతకాని రాలేదన్నది తిరుగులేని సత్యం.

గురజాడ ఈ కన్యాశుల్కానికి కీలక వ్రాస్తూ "సంఘ సంస్కరణోద్యమాన్ని బలపరచడానికీ, తెలుగు భాషా నాటకరచనకు పనికిరాదనే వాదనను ఖండించడానికీ యీ నాటకాన్ని రాశాను" అన్నాడు. ఇంతే గుప్తతమైన కార్యతలతో తన లక్ష్యాన్ని సాధిస్తూ రచించిన "కన్యాశుల్కాన్ని" పరిశీలిస్తే బానుకొనడం పాపపనే కాగలదు.

స్వరూపం — స్వభావాలు

"కావ్యేషు నాటకం రమ్యం" అన్నాడు లాక్షణికుడు. కావ్యాలన్నింటిలోనూ పసందైనది నాటకం ఒక వ్యక్తి పాఠకుడుగా, శ్రోతగా, ప్రేక్షకుడుగా కావ్యరసాన్ని ఆస్వాదించేటట్లు కాని, రమ్యతను అనుభవించేటట్లు గాని చేయగలిగే శక్తి ఒక్క నాటకానికే వుంది. యింతటి శక్తివంతమైన సాహిత్య ప్రక్రియను రచనకు పూనుకునేముందు, ఆ రచయిత సాహిత్యంలోని యితర ప్రక్రియలపై విశేష పాండిత్యాన్ని పొందివుండాలనే అంశాన్నికూడా శాస్త్రీయంగా చెప్పటం జేశాడు. అందుచేత నాటకాన్ని వ్రాయడం ఏమంత తేలికైనపని కాదు. నాటకం కథకు భావమూ, ప్రేక్షకులమనో భావాలమీద ముంది అధికారం వుంటేనే కాని, అతని రచన రాణించదు, రచన స్థిరస్థాయిని పొందదు.

ఇన్ని పరిమితులనూ, ప్రత్యేకతలనూ పొందివున్నదికనుకనే, కావ్యాలలో ప్రథమ స్థానాన్ని నాటకానికిచ్చారు. నాటకానికి యిట్టి విశిష్టస్థానం సంస్కృత సాహిత్యంలోనే కాదు, పాశ్చాత్యసాహిత్యంలోకూడా వుంది.

నాటకం అంటే ఏమిటి? దాని స్వరూప స్వభావాలెట్టివి? ఈ ప్రశ్నలకు స్థూలంగా సమాధానం అవసరం

నాటకానికి కథ ఆయువుపట్టు. కథా రచయిత కథలోని పాత్రలసంభాషణలను తానే చెబుతూ, ఆయా పన్నీలేళలనూ, ఆయా పాత్రల అంగవిన్యాసాలనూ కళ్ళకు కట్టించి రంజింపచేస్తాడు. ఆ పాత్రలకూ, ప్రేక్షకులకూ ప్రత్యక్ష సంబంధాన్ని కలుగజేస్తాడు ఏదో చిత్రం చూస్తున్నట్లుగా, తమ నిత్యజీవితంలో, తమ మధ్య ఏదో సంఘటన జరుగుతున్నట్లు అనుభూతినికలిగిస్తాడు ఈ కారణంగానే కథా రచయిత కంటే, నాటక రచయితకున్న బాధ్యతలు అధికమైనవి

ఈ బాధ్యతలను గురజాడ "కన్యాశుల్కం" రచనలో ఎంతో చక్కగా నిర్వర్తించాడు.

తెలుగు నాటక సాహిత్యంలోనే కాక, భారతీయ భాషా సాహిత్యాలలోనే నాటక ప్రక్రియకు విశిష్ట పెట్టింది సంస్కృత నాటక సాహిత్యం. "కన్యాశుల్కం" రచనకు ముందు తెలుగులో సృష్టింపబడిన నాటకాలన్నీ సంస్కృత నాటకాలకు అనువాదాలో, అనుకరణలో. పూర్వనాట్యమైన నాటకాలు ఒకటీ, రెండూ తెలుగువి కాగా, ఆ నాటకాలు కూడా ఇతివృత్తంలో అంతకు ముందున్న నాటకాల కేమీ తీసిపోలేవు. ఆ నాటకాలు కూడా అనుసరించడానికి తప్పితే, అవి సమాజానికి ఏమంత ప్రయోజనకరంగా వుండేవి కావు.

కాని, "కన్యాశుల్కం" ఆవిర్భవించడంతో నే తరతరాలన్నీ తీసిపోయేయి

ఈ నాటకాన్ని కొంచెం నిదానించి పరిశీలిస్తే-రచనా పద్ధతిలో సంస్కృత నాటక కళలకు భిన్నంగా పోయినట్లు అగుపడదు

సంస్కృత నాటకాలకు కథలు విషాదాంతమైన కథావస్తువుతో సర్వసాధారణంగా నాటక రచనకు స్వీకరించబడేవి. ఏ కావ్యం మృత్యుదేవతను రంగస్థలం మీదనడ్డగించ జేయదు. ఈ రెండు లక్షణాలు "కన్యాశుల్కం"లో ప్రస్ఫుటంగా కానవస్తాయి. పైగా ఈనాటకం రచనకు హాస్యరసాన్ని ప్రధాన రసంగా ఎంచుకోడంతో మరింతగా రాణించింది. అంతేకాక, ఈ నాటకం సమాచారం అడిగితే, అప్పుడు సమాచారం అడిగితే, అప్పుడు సమాచారం కేటరించటం ప్రారంభించాయి. పెద్దిగామలిచ్చి కాల్పుల్ పట్టించి, కాపీల్లాగ్లపట్టుకుంటి సమాచారం రాబట్టడం ప్రారంభించాయి. ఈ నాటికి కూడా కొంత సమాచారంలేదు ఇచ్చిన సమాచారంకూడా అసమగ్రంగా వుంది. అలాగే ఉభయ సభల్లో సభ్యులు, అసలు శిస్తు విధించే ఇట్టం ఒకటి ఉండాలని, దానిపై అసలు శిస్తు విధించటం సంధిపరమని, కాని అసలు శిస్తుపట్టం లేకుండా అనవసరపు శిస్తుపట్టం ఎలా న్యాయ సమ్మతమవుతుందని ప్రశ్నలు ఎక్కుపెట్టాయి. శాసనసభాధ్యక్షులు తమ నిర్ణయాన్ని ప్రకటించినా, ఈ విషయం ఇంకా ఇంకా లభియాంశంగానే వుంది.

సెలెక్టు కమిటీ ఆరుగురు సమావేశాలు నెమంది అందులోమూడు సమావేశాలు కేవలం కావాల్సిన సమాచారాన్ని సేకరించటానికే సరిపోయింది. బందల పేజీల కాగితాల్లో అంకెలు యిచ్చారు ఒక ప్రక్కన బడ్జెట్ సమావేశం జరుగుతుండగా ఈ సమాచారాన్ని అధ్యయనం చేసుకొనేదెట్లు? అర్థం చేసుకొనేదెట్లు? తమ స్వానుభవంతో పోల్చి చూచుకొనేదెట్లు? ఇంత ఆలోచనలేకుండా, హడావుడిగా రైతే, ప్లాట్‌ఫారంమీద హోటల్లో ఉడికీఉడికీ భోజనం ఆదరా బాదరాగా తిన్నట్లు, దర్పలు పూసినట్లు. అలాంటి ఇచ్చలు ఎలాంటి ఫలితాన్నిస్తాయో చేకూర్చవలసిన పనిలేదు.

80వ తేదీన బయట పాతిక మేల మంది ప్రజలు ప్రదర్శనలు జరుగుతుండగా, శాసనసభలో సెలెక్టు కమిటీ రిపోర్టు ప్రవేశపెట్టారు

ఆరు దినాలపాటు సర్వ జరిగింది 80 సవరణలు ప్రతిపాదింపబడ్డాయి. 19 పాక్షిక పోలు రెక్కించాల్సి వచ్చింది. 8 సార్లు వ్యతిరేకంగా, అనుకూలంగా ఎలక్షనే పోటుగెలాలో వారి పేర్లు నమోదు చేయబడ్డాయి. ఒక రోజల్లా ఒక క్లాజులోని ఒక సబ్‌క్లాజు పైన చర్చ జరిగిందంటే చర్చ ఎంత తీవ్రంగా జరిగిందో వూహించుకోవచ్చు. పోట్లు రెక్కించటానికే ఒక గంట పట్టింది.

ఇది ఆంధ్ర శాసనసభ చరిత్రలో కనీవినీ ఎరగని విషయం అంటేగాదు. బయట ప్రజాభిప్రాయాన్ని ప్రతిబింబింప చేయటానికి ప్రతిపక్షం ఎంత తీవ్రంగా ప్రయత్నించిందో కూడా తెలియజేస్తుంది.

శాసనసభలో ప్రజల తరఫున ప్రభుత్వంతో పోరాడాల్సిన గురుతర బాధ్యత ప్రతిపక్షం అ బాధ్యత నిర్వహించకుండా మీకు ఎంత చెప్పినా లాభంలేదని కాడి క్రింద పారేసి స్వతంత్రపార్టీ, వలె కమ్యూనిస్టులుకూడా మొదట్లో సేవాభావ చేయలేదు కాబట్టి, కాంగ్రెస్-కమ్యూనిస్టులు లాలూచీకుస్తీ పడుతున్నారని ప్రచారం చాటు చాటుగా పొగిడుతున్నారు కొంత మంది.

బిల్లు ఉపసంహరించుకోమని డిమాండ్ చేసింది కమ్యూనిస్టుపార్టీ. ప్రభుత్వం ఉపసంహరించలేదు. అప్పుడేమిచేశారూ? అబిల్లుఫలితంగా పడే అనవసరపు భారాన్ని ప్రజలపైన, ముఖ్యంగా పేద ప్రజలపైన పడకుండా చేయటానికి కృషి సల్పటమా? చివరవరకూ ప్రభుత్వంతో పోరాడి ఏనైనా హక్కులు సాధించటానికి ప్రయత్నించటమా? లేక ఇవి లాభం లేదని తేలిపోవటమా?

బాధ్యతగల ప్రతిక్షాలన్నీ ప్రజల సమస్యలు తమవిగానెంచి వాన్ని తోడించి కాపుసభలో ప్రతిబింబించి ప్రభుత్వాన్ని నిలదీయటానికి నిర్ణయించుకొన్నాయి.

అసేంబ్లీలైన సవరణలను ప్రతిపాదించి తమ నిర్మాణాత్మక సైఖరిని ప్రదర్శించదమేగాక, సాధ్యమయినంత మేరకు ప్రజలపై భారాన్ని తగ్గించ ప్రయత్నించారు. చివరివరకూ ప్రయత్నించి ఆ తర్వాతనే బాయ్‌కాట్ చేశారు.

ఆఖరున బిల్లుకు అనుకూలంగా 146 మంది మాత్రమే వోటు చేశ